

Art precolombí de Mesoamèrica

2014/2015

Codi: 100566

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500239 Història de l'art	OT	3	0
2500239 Història de l'art	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Victòria Solanilla Demestre

Correu electrònic: Victoria.Solanilla@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Victòria Solanilla Demestre

Prerequisits

Cap.

Objectius

L'assignatura pretén dotar l'estudiant de les eines teòriques i metodològiques necessàries per aprofundir en el coneixement de les cultures precolombines de Mesoamèrica, partint d'un punt de vista històric - artístic. Tanmateix caldrà revisar el concepte d'art entès, no des de la nostra perspectiva estètica occidental, sinó des d'un punt de vista dels estudis americanistes.

L'objectiu principal és que l'alumne conegui i sàpiga identificar les formes d'expressió culturals pròpies de les cultures que es van desenvolupar a Mesoamèrica durant els períodes Formatiu fins a la conquesta d'Amèrica i com els processos de difusió o influència van incidir, en major o menor grau, en les diferents cultures. Finalment s'incidirà especialment en les manifestacions produïdes en el camp de les arts visuals i en la seva interpretació iconogràfica.

Competències

- Història de l'art
- Analitzar amb esperit crític, a partir dels coneixements adquirits, l'obra d'art en les seves diferents facetes: valors formals, significat iconogràfic, tècniques i procediments artístics, procés d'elaboració i mecanismes de recepció.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional
- Interpretar l'obra d'art en el context en el qual es va gestar i relacionar-la amb altres formes d'expressió cultural

- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi
- Reconèixer l'evolució de la imatge artística des de l'antiguitat fins a la cultura visual contemporània.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural
2. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural
3. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Analitzar una imatge artística i situar-la en el seu context cultural.
5. Aplicar els coneixements iconogràfics a la lectura de la imatge artística
6. Definir i explicar amb precisió un objecte artístic amb el llenguatge propi de la crítica d'art.
7. Distingir les tècniques i el procés d'elaboració d'un objecte artístic
8. Estimular la creativitat i fomentar idees innovadores.
9. Examinar una imatge artística i distingir-ne els valors formals, iconogràfics i simbòlics.
10. Explicar els mecanismes de recepció d'una obra d'art.
11. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística
12. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants
13. Reconstruir el panorama artístic d'un determinat context cultural
14. Relacionar una imatge artística amb altres fenòmens culturals de la seva època.
15. Saber exposar amb eficàcia els coneixements, oralment i per escrit.
16. Treballar en equip, respectant les opinions alienes i dissenyant estratègies de col·laboració.

Continguts

1. INTRODUCCIÓ.

1.1 Poblament d'Amèrica. Possibles entrades de l'home al continent americà. Evidència humana a través de l'arqueologia. Teories antigues i modernes del poblament: dels cronistes dels ss. XVI-XVII a Florentino Ameghino. Races més importants: monoracialistes vs poliracialistes . Àrees culturals. Els estudis americanistes.

1.2 Prehistòria: principals troballes. L'art rupestre (gravats i pintures)

1. MESOAMÈRICA

2.1 Etapes i cultures. Característiques generals del seu art. Religió: aspectes comuns. Societat i economia.

L'agricultura del blat de moro.

2.2 L'època Arcaica. Cultura Olmeca: cultura mare de Mesoamèrica. Expansió.

Arquitectura (La Venta, Tres Zapotes).

Escultura: exempta i relleus. Ceràmica.

2.3 Època Clàssica. Cultura Teotihuacana. Evolució de la societat. Religió.

Arquitectura: palaus i temples.

Pintura mural.

Escultura i ceràmica.

2.4 Època Clàssica-Postclàssica. Cultura Maia.

Societat i religió. Periodització.

Arquitectura: tècniques, elements, tipologia i estils.

Les ciutats: a) zona central(Tikal, Bonampak i Palenque)

b) zona nord (Chichén Itzá i Uxmal).

Escultura: materials (fusta, pedra i fang), tipus i estils.

Pintura. Ceràmica

2.5 Època Postclàssica. Cultura Asteca.

Societat i religió. Fonts escrites.

Arquitectura: Tenochtitlán, Malinalco i Calixtlahuaca.

Escultura en pedra: exempta i relleus. Ceràmica.

Arts menors i orfebreria. Els Còdexs.

Metodologia

Metodologia.

Explicació de tot el temari, amb l'ajut de power points i algun text complementari.

Com a activitats supervisades, es faran dues conferències sobre dos cultures: Maies i Teotihuacan dutes a terme per especialistes de les que s'hauràn de fer una crítica per escrit.

I també s'haurà d'escollir d'una llista que es presentarà la primera setmana de classe, un tema que presentaran a classe (20/30 min.) entre dos o tres alumnes, i que després hauràn de fer per escrit (10-12 folis).

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes Magistral (Temes 1.1 al 2.5)	27	1,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16
Tipus: Supervisades			
Crítica conferències Maies i Teotihuacan	3	0,12	1, 3, 5, 9, 11, 13, 15
Tipus: Autònomes			
Fer un treball escrit i presentar-lo a classe	5	0,2	1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 15, 16

Avaluació

La matèria s'avaluarà aplicant els següents procediments:

- Examen escrit final: 50%
- Fer en grup un treball per escrit i presentar-lo a classe (30%)
- Fer la crítica de les dues conferències que s'impartiran a classe per part d'especialistes en la matèria (20%).

S'avaluarà tota la matèria del curs continguda en les explicacions a classe, lectures obligatòries del programa i, en el seu cas, altres lectures obligatòries que es poden indicar durant el curs.

Els últims dies del curs hi haurà una reavaluació exclusivament per a aquells/es alumnes que tinguin suspesa alguna o algunes de les proves anteriors.

Per tant, no es podran presentar els/les que no les haguessin fet al llarg del curs ni tampoc els /les que les tinguessin aprovades.

La reavaluació només possibilita aprovar les proves suspeses.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Crítica de dues conferències	20%	35	1,4	6, 8, 11, 12, 13, 14
Fer un treball escrit i presentar-lo a classe	30%	40	1,6	1, 2, 3, 5, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16
Prova final escrita	50	40	1,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 15

Bibliografia

GENERALS:

- ADAMS, R.E.W., Las antiguas civilizaciones del Nuevo Mundo. Barcelona: Crítica, 2000.
- ALCINA FRANCH, J., Historia del arte hispanoamericano, 1: Arte precolombino. Madrid: Alhambra, 1987.
- BOSCH GIMPERA, P., La América pre-hispánica. Barcelona: Ariel, 1975.
- CIUDAD, A: Las culturas del Antiguo México. Madrid: Alhambra, 1988.
- GIRARD, R., Historia de las civilizaciones antiguas de América, 3 vols. Madrid: Alhambra, 1976.
- GRIEDER, T., Orígenes del Arte Precolombino. México: F.C.E, 1987.
- KUBLER, G., Arte y arquitectura en la América precolonial. Madrid: Cátedra, 1986.
- PIÑA CHAN, R., Historia, Arqueología y Arte Prehispánico. México: F.C.E., 1986.
- SEJOURNÉ, L., América Latina I. Antiguas culturas precolombinas. Madrid: siglo XXI, 1976.
- SONDEREGUER, C., Arquitectura precolombina. Catálogo de tipos de urbanismos, de obras y constructivos. Argentina: Corregidor, 1998.
- SONDEREGUER, C.; PUNTA, C., Amerindia. Introducción a la etnohistoria y las artes visuales precolombinas. Argentina: Corregidor, 1999.
- SONDEREGUER, C., MARZIALI, M., Cerámica precolombina. Catálogo de morfología. Argentina: Corregidor, 2001.

MESOAMÈRICA:

- BERNAL, I., El mundo olmeca. México: Porrúa, 1968

- BEVERIDO PEREAU, F., *Estética Olmeca*. Xalapa, México: Universidad Veracruzana, 1996
- CAVATRUNC, C., *Les Mayas*. Paris: Canal, 1998.
- CIUDAD, A., *Las culturas del antiguo México*. Madrid: Alhambra, 1988.
- CLARK, JOHN E. (coord.), *Los olmecas en Mesoamérica*. Madrid: Turner Libros, 1994
- COE, M., *The Maya Scribe and his World*. New York, The Grolier Group, 1979.
- COE, M., "The olmec style and its distributions", *Handbook of Middle American Indians*. Vol.3. Part two. *Archaeology of Southern Mesoamerica*. Texas: University Press, 1981. 739-774.
- DENDROP, P; HEYDEN, D., *Architettura Mesoamericana*. Milano: Electa Editrice, 1980.
- FREIDEL, D.; SCHELE, L.; PARKER, J., *Maya Cosmos. Three thousand years on the Shaman's path*. New York: William Morrow & Co., 1993.
- HAMMOND, N., *La Civilización Maya*. Madrid: Alhambra, 1988.
- JORALEMON, P.D., *A Study of Olmec Iconography*. Washington: Dumbarton Oaks, 1971.
- LANDA, D. De., *Relación de las cosas de Yucatán*. México: Porrúa, 1973.
- LEÓN PORTILLA, M., *Visión de los vencidos*. México: UNAM, 1976.
- LEÓN PORTILLA, M., *Los antiguos mexicanos a través de sus crónicas y cantares*. México: F.C.E, 1977.
- MAGNI, C., *Les olmèques. Des origines au mythe*. Paris: Du Seuil, 2003
- MANZANILLA, L; LÓPEZ LUJÁN, L (coord.), *Historia Antigua de México. El México antiguo, sus áreas culturales, los orígenes y el horizonte Preclásico*. México: Porrúa, 1994-95.
- MILLER, M.E; TAUBE, K., *The Gods and symbols of ancient Mexico and the Maya*. London: Thames & Hudson, 1993.
- MILLER, M.E., *El arte de Mesoamérica*. Barcelona: Destino, 1999.
- MORLEY, S.G., *La Civilización Maya*. México: F.C.E, 1975.
- PIÑA CHAN, R., *Los olmecas. La cultura Madre*. Barcelona: Lunwerg, 1990.
- RIVERA DORADO, M., *Chilam Balaam de Chumayel*. Madrid: Crónicas de América, 1986.
- SAHAGÚN, D. De ., *Historia general de las Cosas de Nueva España*. Madrid: Crónicas de América, 1990.
- SCHELE, L.; MILLER, M., *The Blood of Kings. Dynasty and Ritual in Maya Art*. New York: George Braziller Inc., 1986.
- SHARER, R.; MORLEY, S.; BRAINERD, G., *The ancient Maya*. Stanford, 1994.
- THOMPSON, J., *Grandeza y decadencia de los Mayas*. México: F.C.E., 1985.
- VAILLANT, G., *La Civilización Azteca*. México: F.C.E, 1980.
- WESTHEIM, P., *Ideas fundamentales del Arte prehispánico en México*. Madrid: 1987.
- WESTHEIM, P., *Arte antiguo de México*. Madrid: Alianza Forma, 1988.